

3 Днём абаронцаў Айчыны
і Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь!

Працяг тэмы на стар. 5

На фота — дырэктар Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны,
заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь Уладзімір Варанаеў

Талент, майстэрства, патрыятызм

Легенда Купалаўскага тэатра Геннадзь Аўсяніківа адзначае юбілей. Народнага артыста СССР з 90-годдзем павіншаваў Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка.

“Дзякуючы таленту, майстэрству і бязмежнай любові да Радзімы Вы ўпісалі яркія старонкі ў летапіс сучаснай беларускай культуры. Вашу ролю ў станаўленні і развіцці Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы і айчыннага кінематографа немагчыма пераацаніць”, — гаворыцца ў віншаванні. Кіраўнік дзяржавы падкрэсліў, што ў Беларусі Геннадзь Аўсяніківа ведаеюць не толькі як выдатнага акцёра, які з’яўляецца прыкладам высокага прафесіяналізму і вернасці свайму

прыванню, але і як шчырага патрыёта, чалавека з цвёрдай грамадзянскай пазіцыяй. Аляксандр Лукашэнка пажадаў народнаму артысту моцнага здароўя, натхнення, поспехаў і доўгіх гадоў жыцця.

Дарчы, уладальнік шматлікіх узнагарод і прэміяў усенародна любімы артыст у свае 90 гадоў поўны сіл і энергіі. Вечарам 19 лютага Геннадзь Аўсяніківа ўшаноўвалі на сцэне роднага Купалаўскага. А пасля ўрачыстасцей у свой дзень нараджэння Геннадзь Сцяпанавіч працаваў — бліскуча выканаў ролю ў легендарнай “Паўлінцы”.

Падрабязнасці — на сайце president.gov.by

З юбілеем, Маэстра!

Прывесчаная юбілею Генадзя Аўсяніківа ўрачыстасць праходзіла 19 лютага ў Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Я. Купалы, якому знакаміты артыст прывітаў амаль 70 гадоў свайго жыцця.

У творчай скарбонцы маэстра — больш за 100 ролей у творах беларускай, рускай класічнай і замежнай драматургіі і звыш 70 — у кінафільмах. Яркія сцэнічныя вобразы знакамітага артыста — Пустаровіч (“Паўлінка”), Янка Купала), Васіль (“Вечар”, Аляксей Дудар), Францішак (“Час жыцця”, Освалд Загранік), Максім (“Лявоніха на арбіце”, Андрэй Макаёнак) былі многія іншыя. І сёння, нягледзячы на пажавны ўзрост,

ён задежнічаны ў шасці пастаноўках Купалаўскага тэатра. Прывітаць юбіляра прыехаў Міністр культуры, заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь Руслан Чарнецкі. Ён агульна віншаванне Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнкі і адзначыў каласальны ўклад Генадзя Аўсяніківа ў развіццё беларускага і савецкага тэатра. — Вы для нас прыклад, наш настаўнік, жывая легенда, — падкрэсліў Руслан Чарнецкі. — На вашых спектаклях мы разумеем, які трэба іграць, што такое арганічнае існаванне на сцэне, стварэнне вобразу і праца над ролямі. Гэта тая школа, якую замячалі заснавальнікі і якую нам пе-

радаюць такія мэтры. Купалаўцы, вам вельмі папашанава-ла, што ёсць Генадзь Сцяпанавіч, які аддае сваё жыццё глядачам. Юбіляр выказаў павагу і ўраду і асабіста прэзідэнту за ўвагу да яго асобы. — Моцна люблю Беларусь і гатовы ёй служыць, колькі хоць сіл, — сказаў майстар сцэны. Мерапрыемства завяршылася паказам легендарнай камедыі “Паўлінка” з удзелам Генадзя Аўсяніківа ў ролі Пранціся Пустаровіча.

Зала доўга апладызіравала юбіляру, які з удзячнасцю атрымаваў віншаванні ад аднаго прыхільнікаў і калег.

Пад увагай Першага

такой увагай да старажытнай беларускай традыцыі. — Мы не планавалі гэта свята ні ў мінулым, ні ў гэтым годзе, — сказаў талы Аляксандр Лукашэнка. — Ідэя нарадзілася спонтанна, нечакана. Каб сустрэцца з вамі, убачыць шмат знаёмых асоб, я прывязджаю ў гэты родныя для мяне мястэчкі кожнаго год. І нарадзілася ідэя, каб мы сабраліся тут. Але я ніколі не думаў, што гэта тэраўтычнае ў такое граны-эндае свята і такую ўрачыстасць, на якую прыедуць людзі не толькі з навакольных сёл, вёсак, але і з Оршы, Шклова, Магілёва і нават сталіцы нашай краіны. Кіраўнік дзяржавы прапанаваў зрабіць фестываль “Аляксандрыя збірае сяброў” тэатры імя Янкі Купалы. “Можа быць, прымяркую яго да нашага усенароднага свята і станем збірацца тут на Івана Купалу”. З тако часу штогадовае прысутнасць Прэзідэнта

і яго прывітальнае слова сталі добрай традыцыяй. Тады, у 2010-м, свята наведвалі 3 тысячы чалавек, а праз два гады — ужо каля 50 тысяч. Зараз гэты дзень старажытнага календара беларусаў збірае ў вёску Аляксандрыя на Магілёўшчыне гасцей з усіх куткоў краіны і з-за межы. Свята “Купалле” (“Аляксандрыя збірае сяброў”), наараўне са “Славянскім базарам у Віцебску” і “Вечарамі ў Мірскім замку”, стала сваёсабытным культурным брэндам Беларусі. Аб гэтым 6 ліпеня 2024 года нагадаў Кіраўнік дзяржавы: — Воск ужо 15 гадоў мы збіраемся ў гэтым маляўнічым кутку Беларусі, каб на імгненне адлучыць сувязь часоў, — сказаў Аляксандр Лукашэнка. — За такі кароткі перыяд мы стварылі фестываль, які з маленькага ўтульнага свята ператварыўся ў паліцею нацыянальнага і міжнароднага маштабу... Галоўнае, што мы

зрабілі, — адраділі традыцыі сваіх продкаў. Мы развіваем алчечную нацыянальную культуру. Пагадзіцеся: мала ведаць і памятаць гэтыя традыцыі, яны павінны стаць часткай сучаснай гісторыі. Нашы дзеці павінны бачыць, як мы самі беражліва ставімся да таго, што стваралася вякамі. Яны павінны ўвабраць думку: усё, што зроблена сваімі рукамі, — плечэнны кошчак, гліняны вазы, выштыты ручнік, — заўсёды прыгожа, заўсёды будзе актуальна і мода. А народная музыка — гэта песня славянскай душы. Гэта наша песня! Дзякуючы настаянай увазе Прэзідэнта краіны, рэспубліканскае свята “Купалле” (“Аляксандрыя збірае сяброў”) стала адной з самых яркіх і самых масавых культурных падзей. У розныя гады яго наведвала да 100 тысяч гледачоў. Мерапрыемства ўвесь час развіваецца і ўзабагацца новымі формамі і тэмамі.

Гістарычную радзіму наведалі беларусы замежжа: нашы суайчыннікі з Рэспублікі Карэлія праходзілі творчую стажыроўку, якую для іх зладзіў Рэспубліканскі цэнтр нацыянальных культур.

Беларусы Карэліі ў мемарыяльным комплексе “Ала”

Візіт адбыўся з 9 па 14 лютага ў рамках рэалізацыі мерапрыемстваў дзяржаўнай праграмы “Культура Беларусі”.

Падобныя паездкі арганізуюцца для прадстаўнікоў беларускай дыяспары з розных куткоў планеты з 2016 года. Галоўная мэта — знаёмства ўраджэнцаў Сінявокай і іх наспадкаў з гісторыка-культурнай спадчынай краіны. Традыцыйна сустрэчы прыносяць вількую карысць як нашым землякам, якія жывуць з межамі Беларусі, так і мясцовым жыхарам, — распавядае дырэктар Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур Вольга Якабсон. — Нас аб’ядноўвае сумесная дзейнасць па захаванні і папулярызацыі нацыянальнай культуры ў краінах пражывання нашых суайчыннікаў. Гэтым разам у Мінску сустрэлі дэлегацыю рэгіянальнай грамадскай арганізацыі “Нацыянальна-культурная аўтаномія беларусаў Карэліі”, у якую ўваходзіць тры суполкі: “Белая русь” з горада Петравадска, “Сябры” з Сягезы і “Крыніцы” з Кандлапогі.

ПА ЗНАКАВЫХ МЯСЦІНАХ

У першы дзень гасцей чакала вандроўка ў Гомельскую вобласць. Прадстаўнікі дыяспары наведвалі мемарыяльны комплекс “Дзецім — ахвярам вайны” ў аграрарэзку Красны Берат, дзе ўскладлі кветкі да скульптуры “Апаленае дзіціства”, азнаёміліся з экспазіцыяй, а таксама перадалі супрацоўнікам музея флэш-карты з успамінамі ўраджэнкі Беларусі — вязы нямецкага канцлагера. — Пасля наведвання комплексу — слёзы на вачах. Дзіцей вельмі шкада. У мяне ёсць унукі і праўнукі. Яны не павінны алучыць жаху вайны, — дзеліцца эмоцыямі беларуска Галіна Сцяпанавіч з Петравадска. — Вельмі прыметна, што людзі, якія стварылі мемарыял і музей, укладвалі душу ў сваю справу, — заўважае член дэлегацыі Жанна Малеева. — Тут праведзена каласальная работа па захаванні гістарычнай памяці. Хацелася б асобна падзякаваць экскурсаводу Марыі Ткачовай. Яна вельмі інфарматыўна, пацудоўва і шчыра расказала пра тры трагічныя падзеі.

У ПРАЦЯГ ПРАГРАМЫ

Кожны момант паездкі быў напоўнены сорпрызамі і адкрыццямі. Так, замежнікі бачылі ў дзяржаўным музеі Янкі Купалы, дзе дэдаліся пра жыццёвы і творчы шлях песняра.

— Беларусь — трэцяя па колькасці нацыянальнасць у нашым суб’екце Федэрацыі, — расказвае старшыня арганізацыі Святлана Барташвіч. — Мы самая дружная супольнасць на прасторах Расіі і нісьём сваё, добразычлівае іншым.

Творчы стажыроўкі і гістарычнай радзіме вельмі карысныя для іх удзельнікаў. — Я не ў першы раз прыехаў у Беларусь і заўсёды тут прымаюць цікава, — адзначае наменскі старшыня арганізацыі Аляксандр Перхіна. — З кожнай паездкі назапашваю неверагодную колькасць ведаў і каштоўных навыкаў, якія ўжываю ў сваёй працы.

Гасцей вітае Акіябрскі раён

Подзвігу народа — вечная памяць

Магілёўскі абласны краязнаўчы музей імя Е.Р. Раманова атрымаў спецыяльную прэмію Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь за рэалізацыю міжнароднага маладзёжнага патрыятычнага праекта “Дарогамі памяці і славы”.

Удзельнікі праекта “Дарогамі памяці і славы”

Музей падзяліў узнагароду з Магілёўскай абласной арганізацыяй грамадскага аб’яднання “Беларускі рэспубліканскі саюз маладзі” і Тэлеральёкампаніяй “Магілёў”.

ПА МЕСЦАХ БАЯВОЙ СЛАВЫ

Праект рэалізоўваецца з 2022-га па ініцыятыве абласнога камітэта БРСМ пры ўдзеле падтрымкі Магілёўскага аблвыканкома. Яго ўдзельнікамі сталі прадстаўнікі таленавітай маладзі — выдатнікі ў вучобе і спорце, грамадскай актыўнасці. Першы маршрут праходзіў па месцах баявой славы Магілёўскай вобласці. Хлопцы і дзяўчаты ўскладалі кветкі да помнікаў і абеліскаў, знаёміліся з гісторыяй свайго краю. Адбываліся канцэртныя праграмы, адкрытыя дыялогі, флэшмобы і мітінгі. Інфармацыйную падтрымку аказалі журналісты ТРК “Магілёў”.

Магілёўскі краязнаўчы музей далучыўся да акцыі з пераезда гэтага. Спецыяльныя ўстаноўкі распрацавалі гістарычныя перасонныя выставы, якія экспанаваліся на базе звычайных аўтобусаў і паказваліся ў розных кутках рэгіёна.

Часу, асабістыя рэчы падполчыкаў і партызан — у тым ліку экспанаты, якія раней не бачыла шырокая публіка. Каб экспанавалі іх у незвычайных умовах, вырабіліся спецыяльныя сцэны і вітрыны.

НАДЗЕЙНАЕ ПАРТНЁРСТВА

Геаграфія ініцыятывы паступова пашыралася: за тры гады яна вырасла ад рэгіянальнай да міжнароднай. Летас разам з актывам Магілёўскай вобласці ў ёй прынялі ўдзел юнакі і дзяўчаты з 11 рэгіёнаў Расійскай Федэрацыі.

У нас добра наладжаны сувязі з замежнымі спецыялістамі, — падкрэслівае Віктар Мікалаевіч. — Да фарміравання экспазіцыі мы прыцягвалі расійскіх калег з Бранскай, Смаленскай і Пскоўскай абласцей, яны падзяліліся ўнікальнымі матэрыяламі. Аўтобусы з нашымі выставамі прыязджалі

ў пяць населеных пунктаў Бранскай вобласці. Праект яго маршрут былі ўключаны і знакавыя месцы нашага краю: мемарыяльны комплекс “Памяці спаленых вёсак” у Борках, палацава-паркавы ансамбль у Жылдчах, Бабруйскае крэпасць. Такім чынам больш людзей змаглі далучыцца да патрыятычнай ініцыятывы.

ПЛАНЫ НА БУДУЧЫНУ

Сёлета аўтобусы-музеі адправяцца ў дарогу ўжо чацвёрты раз. — Мы пачалі падрыхтоўку новых перасоўных выставак, — распавядае Віктар Анненкаў. — Плануем правесці конкурс на найлепшы прадаем ваеннага часу сярод школьных музеяў. Прастаўім іх у рамках акцыі.

Яшчэ адна абшчынная задача, якая стаіць на парадку дня, — стварэнне экспазіцыі для новага музея войскаў

славы на Буйніцкім полі. Праект яго адкрыцця быў прапанаваны да рэалізацыі Саветам Парламенцкага сходу Саюзаўнай дзяржавы. Завершэнне работ будзе прымеркавана да 80-годдзя ВЛК Перамогі.

— Дэманстрацыйная база будучы займае больш за 2 тысячы квадратных метраў. У іх будуць адлюстраваны асноўныя падзеі вайны — пачынаючы ад абароны рэгіёна і заканчваючы яго вызваленнем у ходзе Беларускай наступальнай аперацыі “Баграціён”. Асабліваю ўвагу нададзім пасляваеннаму развіццю Магілёўшчыны. Таксама ў будынку размясціцца вялікая актыва зала, некалькі сучасных канферэнц-залаў, вучэбныя класы. Усё гэта дазволіць будучаму музею стаць паўнаўважым культурна-адукацыйным цэнтрам.

Захаванне гістарычнай памяці застаецца для ўстаноў першараднай задачай. Віктар Анненкаў упершыню, што сучаснаму пакаленню трэба ведаць пра трагічныя падзеі мінулага, каб не паўтараць падобнае ў будучыні.

— Мы павінны перадаваць падрастаючаму пакаленню праўду пра тэлы часы, — адзначае дырэктар музея. — Раскажыць пра героі наш народ, які абараняў і аднаўляў з руінаў нашу краіну — незалежную і суверэнную Беларусь.

Віктар Анненкаў

Фрагменты мабільнай экспазіцыі

Даніл ПІЎКАРЭЦ

Аўтобус-музей

Размова пра службу Айчыне

Беларускім дзяржаўным музеем гісторыі Вялікай Айчыннай вайны ўжо пяць гадоў пасляхова кіруе самы спраўдны палкоўнік. Уладзімір Варпаеў, заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь, больш за 36 гадоў прысвяціў службе ва Узброеных Сілах Рэспублікі Беларусь. Напярэдадні 23 лютага мы пагаварылі з ім аб патрыятызме, вернасці Радзіме і справе, асабліва твораў творчага шляху чалавека ў палонах.

— Я адслужыў у войску ад звання паловага да палкоўніка, і ўсё гэта час творчасці шло са мной побач. Пасля вучобы на ваенна-дыржорскім факультэце пры Маскоўскай дзяржаўнай двойчы ордэна Леніна кансерваторыі імя П.І. Чайкоўскага службы на розных пасадах. Ад начальніка аркестра — ваеннага дыржора да начальніка ансамбля, мастацкага кіраўніка і галоўнага дыржора заслужанага калектыву Рэспублікі Беларусь “Акадэмічны ансамбль песні і танца Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь”.

Асноўная місія ваеннага дыржора — асветніцтва.

Перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне. Перад музеем стаць велікі адказныя і важныя задачы. Нашы супрацоўнікі ўдзельнічаюць практычна ва ўсіх значных патрыятычных праектах як у музеі, так і за яго сценамі. Мы шукаем і ўкараняем новыя формы работы з наведвальнікамі.

Адна з асноўных задач у нашай дзейнасці — праца з падрастаючым пакаленнем.

Таму асабліва ўвага засяроджана на такіх формах работы, якія дапамагаюць асэнсаванаму ўспрыманню гістарычных ведаў, абуджаюць цікавасць у дзяцей і юнацтва да культуры-гістарычнай спадчыны краіны. Гэта дазваляе вырашаць не толькі паўсудзённыя прафесійныя, але і глабальныя дзяржаўныя задачы, забяспечваючы на практыцы пераэмансцыя пакаленняў і захаванне гістарычнай памяці, нацыянальных традыцый і культурных кодаў.

Для папулярызатыі падзвігу беларускага народа намі падрыхтавана абноўленая экспазіцыя перасоўнага музея ў рамках патрыятычнай акцыі “Наш абавязак — памятаць!”. Яна створана на аснове фотывадаў матэрыялаў. Гэта складаная фатаграфія, копіі дакументаў, плакатаў, рэпродукцыі карцін, фотарэпартаў Герояў Савецкага Саюза — беларусаў і воінаў іншых нацыянальнасцяў СССР. Інтэрактыўны сэнсарны экран “Памяць” прадстаўляе сучасныя матэрыялы па тэме “Генацыд беларускага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны”.

— Якія мэты ставіце перад сабой і калектывам музея? — Сёлета па ўсёй краіне пройдзе мерапрыемства, прысвячэння 80-годдзю

Уладзімір Варпаеў:

А на аб’ёмнай карце прадстаўлена 36 населеных пунктаў Беларусі, узнагароджаных вымпелам “За мужнасць і стойкасць у гады Вялікай Айчыннай вайны”. Перасоўны музей пакажыць сабе як эфектыўная форма работы, якая дзейнасць будзе прадаўжана.

— Якія паказчыкі ўстаноў вы лічыце самымі важнымі? Як удаецца іх дасягнуць? — Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны пасляхова выконвае ўсе асноўныя паказчыкі свай дзейнасці. Прызнаннем нашай працы з’яўляецца званне “Музей года 2024”, якое мы атрымалі ў рамках XXII Рэспубліканскага турыстычнага конкурсу “Пазнай Беларусь”. У 2023-м Указам Прэзідэнта за дасягненне высокіх вынікаў у сферы сацыяльна-эканамічнага развіцця ўстаноў была занесена на Рэспубліканскую дошку Гонару пераможцаў спаборніцтва за 2022 год. Нашы асноўныя задачы

Летас нас наведвала больш за 583 тысячы чалавек.

Штомесяц наша навуковая супрацоўніцкі праводзіць больш за 600 экскурсій, не лічыць квестаў і іншых праграм. Гэта дазваляе ахопіць аўдыторыю ўсіх узростаў і павышаць узровень уцягнутасці насельніцтва ў вывучэнне гісторыі.

Віктар ГАУРЫШ
Фота Уладзіміра ШЛАПАКА

— Для мяне, як чалавека ваеннага, Дзень абаронцаў Айчыны і Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь сімвалізуе мужнасць, патрыятызм, вернасць воінскаму абавязку. Гэта святы ўсіх пакаленняў абаронцаў Айчыны. Тых, хто адстаяў незалежнасць роднай зямлі, праявіў адвагу ў баях, дысцыпліну і парадак у няяснені службы. І тых, хто цяпер зберагае межы нашай краіны. Ад імя калектыву Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны і ад сябе асабіста хачу павіншаваць са святам усіх, хто лічыць сваім абавязкам берагчы нашу Радзіму, абараняць яе інтарэсы, чыё жыццё і праца падпарадкаваны адзінай мэце — дабрабыту і росквіту любімай Беларусі.

Слава і гонар сталічнай зямлі

У Беларусі вядзецца актыўная работа па аднаўленні, зберажэнні і папулярызаванні нацыянальнай спадчыны. Распрацоўваюцца комплексы мерапрыемстваў для падтрымання належнага тэхнічнага стану гісторыка-культурных помнікаў, прыстасавання іх пад сучасныя задачы, уключэння ў турыстычны і культурны абарот. І, вядома, узводзяцца новыя аб'екты. Да прыкладу, у сталіцы...

ЗГОДНА З УКАЗАМ

Кіраўні дзяржавы 5 лютага падпісаў указ №50, якім прадугледжваецца будаўніцтва ў 2025—2027 гадах у Мінску Нацыянальнага гістарычнага музея Беларусі, парку Народнага адзінства і стварэнне пастаяннай экспазіцыі. Аб'екту надзелены статус Усебеларускай маладзёжнай будовы, удзел у якой возьмуць юнакі і дзяўчаты ва ўзросце да 31 года, у тым ліку ў складзе студэнцкіх атрадаў. Як паведаміў на прэс-канферэнцыі 6 лютага дырэктар Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Валдзім Лакіза, новы музей практуецца ў выглядзе карты Беларусі. Яго плошча складзе каля 20 тысяч квадратных метраў. У эксперыментальнай планоўцы

адлюстравяць усе этапы гісторыі краіны. Наведвальнікі змогуць скарыстацца QR-кодамі, больш падрабязна пазнаёміцца з інтэрактыўнымі элементамі — будучы выкарыстаныя ўсе сучасныя тэхналогіі.

МУЗЕЙ НА МЕНЦЫ

Сярод задумаў, аб якіх распавёў Валдзім Лакіза, і распрацаваная праграма архітэктурна-планіровачна-канцэпцыйнага археалагічнага музея пад адкрытым небам, які можа быць створаны ў гарадзішчы на рашэ Менцы. Даследаванне гэтага археалагічнага комплексу — найбуйнейшы нацыянальны праект у рамках зацверджанай урадам канцэпцыйна-фарміравання найбольш значных нацыянальных археалагічных праектаў на 2023—2030 гады. Летась тут пад кіраўніцтвам навукоўцаў працавалі на практыцы паўтысячы студэнтаў-валанцёркаў з сямнаццаці ВНУ.

У выніку раскопак упершыню ладзана існаванне абарончай сцяны старажытнага горада X—XI стагоддзяў вышынёй 5—6 метраў з дубовымі канструкцыямі, якія знаходзіліся ў арганічным стане, што зай-

маецца іх кансервацыяй. Сёння ў Нацыянальнай акадэміі навук ствараецца лабараторыя па кансервацыі і рэстаўрацыі археалагічных і гісторыка-культурных прадметаў, куды могуць звартацца музеі, каб атрымаць кансультацыю і правесці рэстаўрацыю вырабаў з жалеза і каліевых металаў.

НОВАЕ ЖЫЦЦЕ ПМНІКАЎ

Агулам у сталіцы праводзіліся рамонтна-рэстаўрацыйныя работы на 104 аб'ектах гісторыка-культурнай спадчыны, з гэтага ліку на 90 яны завершаныя. Аб гэтым распавяла начальнік аддзела мастацтваў упраўлення культуры Мінгарвыканкома Наталія Вярэніч. Таксама існуе план па захаванні аб'ектаў гісторыка-культурнай спадчыны з паказавымі дзеяннямі па кожным аб'екце, які не выкарыстоўваецца. У спіс уваходзяць сядзібна-паркавы комплекс у Лошыцы, архітэктурны комплекс “Замак Пішчаль”, комплекс будынкаў чыгуначнай баліцы з воданарпной вежай па вуліцы Аўтадораўскай, 3А.

Каля 90% складае гатуноўскі будынак Белгірамету па праспекце Незалежнасці, 110, праз пару месяцаў ён будзе ўведзены ў гаспадарчы абарот. Вядуцца работы ў комплексе вытворчых пабудов на вуліцы Краснай, 23, на Кальварыйскім могілках і тут пад кіраўніцтвам навукоўцаў працавалі на практыцы паўтысячы студэнтаў-валанцёркаў з сямнаццаці ВНУ.

У выніку раскопак упершыню ладзана існаванне абарончай сцяны старажытнага горада X—XI стагоддзяў вышынёй 5—6 метраў з дубовымі канструкцыямі, якія знаходзіліся ў арганічным стане, што зай-

АГЛЯДЫ І ЭКСКУРСІІ

У дзяржавы спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Беларусі ўключана 505 аб'ектаў, размешчана на тэрыторыі горада Мінска, у тым ліку два помнікі горадабудуўніцтва, 328 — архітэктурны, 6 — археалагічны, 18 — гісторычны, 31 — мастацтва. Да гэтага ж 67 рухомых гісторыка-культурных каштоўнасцей

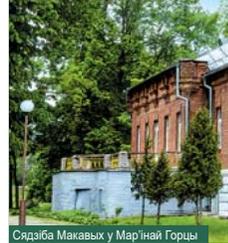

▲ Раскопкі гарадзішча на Менцы

▲ Воданарпная вежа на Аўтадораўскай вуліцы

▼ Царква прапалобнай Марыі Егіпецкай у Вілейцы

Сядзіба Макавых у Мар'інай Горцы

менай кандыцыянераў, аконных і дзвярных блокаў. Таксама пры кожнай адміністрацыйнай раёнаў горада Мінска ў аддзеле архітэктурны ёсць схемы і гістарычныя даведкі, паводле якіх мусяць адбывацца ўся замена элементаў аб'ектаў гісторыка-культурнай каштоўнасці.

Па даручэнні Мінгарвыканкома супрацоўнікі Музея гісторыі горада Мінска распавядалі пяць пешаходных экскурсійных маршрутаў па гістарычным цэнтры сталіцы. Гэта “Гісторыя Верхняга горада праз прызму часу” з наведаннем падвалюў былой царквы Святога Духа, “Спадчына старога горада: вуліца Кірыля і Мяфодзія і вуліца Герцэна”, “Спадчына старога горада: плошча Свабоды і вуліца Ракаўская”, “Шлях Перамогі па вуліцах Мінска” і “Старонкі каменнага летапісу Верхняга горада”.

У СЕРЦЫ КРАІНЫ

Вялікая праца ў гэтым кірунку вядзецца і ў цэнтральных рэгіёнах. Першы намеснік начальніка галоўнага ўпраўлення культуры Мінаблвыканкома Таццяна Хмель распавяла, што ў Мінскай вобласці налічваецца 693 гісторыка-культурныя каштоўнасці. Міншчына ганарыцца сваімі аб'ектамі гісторыка-культурнай спадчыны, сярод якіх палацава-паркавы ансамбль у Нясвіжы, комплекс былога князя бярнандынца ў Буславе Мідзельскага раёна, палацава-паркавы ансамбль у Станькаве і Прылуках, звязаны з гісторыяй роду Чапскіх, касцёл святога Юзафа і палацава-паркавы ансамбль у Вяльжы, звязаны з родам Тышкевічаў, мемарыяльныя комплексы “Курган Славы” і “Хатынь”.

За апошнія два гады ў гэты спіс далосся 11 аб'ектаў, сярод якіх можна адзначыць царкву прапалобнай Марыі Егіпецкай у Вілейцы, царкву Покрыва Прасвятой Багародзіцы ў Маладзечне, царкву ў Васільчыцах Капыльскага раёна, а таксама сядзібу Свянтаржэўкі ў Маладзечанскім раёне і сядзібы дом Макавых у Мар'інай Горцы. Сёння ў воб-

ласці падрыхтаваны ўжо 141 праект зон аховы, у тым ліку 36 праектаў летас. У план на 2022—2025 гады па захаванні аб'ектаў гісторыка-культурнай спадчыны Міншчыны трапіла 56 аб'ектаў.

Летас у гаспадарчы абарот уведзена шыва ў Валожыне, сёння ў адрастаўраным будынку знаходзіцца музейная экспазіцыя. У лютым за 2024 год на рамонтна-рэстаўрацыйныя работы на аб'ектах гісторыка-культурнай спадчыны вобласці ўкладзена каля 17 мільянаў рублёў. Таксама ўведзены ў турыстычнае абарачэнне ансамбль былой сядзібы XIX стагоддзя графаў фон Гутэн-Чапскіх у вёсцы Станькава Дзяржынскага раёна, а фрагменты комплексу былой сядзібы ў аграпарку Туча Клежскага раёна ўключаны ў турыстычны маршрут “Па слядах гісторыі Клежчыны”.

СКАРБЫ МІНШЧЫНЫ

У вобласці 19 супрацоўнікаў музеяў атэставаныя і працуюць па 15 маршрутах. Папулярныя і звычайныя, сярод якіх абралі пераносны Міхайлаўскай свяці ў Барысўскім раёне, абрадава гульні “Цягнуць Каліду на дуба” ў Бярэзінскім раёне, народнае абрадавае ігрышча “Ката пчыны”, каляндар абрад “Шчадрок”, традыцыйны народны абрад “Калідына цары” ў Семяжыне Капыльскага раёна, Будслаўскі фест у Мядзельскім раёне.

Правядзенне ў Беларусі ў 2025-м Гола добраўпарадкавання, ставіць у тым ліку заданні ўзмацнення ўвагі да пытанню гісторыка-культурнай спадчыны. Сёлетня будзе праводзіцца работы на сядзібным доме графа Патоцкага XIX стагоддзя ў Бераніне, Святыяванне 80-годдзя Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне будзе адзначана не толькі шэрагам абласных і рэгіянальных мерапрыемстваў, але і прыняццем мер па рамоне і прывадзенні ў належны стан тэрыторыі мемарыяльных комплексаў. Сёння працягваюцца работы на мемарыяльным комплексе “Курган Славы” — ужо ў гэтым годзе плануецца адрастаўраваць пояс з мазаікай і лясіву, якая вядзе на вярышню помнік.

Антон РУДАК

Па старонках календара

■ 22 лютага з'явіўся на свет Іван Ціханавіч Ціханавіч (1922—1993) — мастак. Заслужаны дзеяч мастацтваў БССР. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. Працаваў ва ўсіх жанрах станковага жывапісу, а таксама ў манументальна-дэкаратыўным мастацтве.

■ 22 лютага 1932 года нарадзіўся Іван Якімавіч Міско — скульптар. Заслужаны дзеяч мастацтваў БССР. Народны мастак Беларусі. Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР, прэміі Саюзнай дзяржавы ў галіне літаратуры і мастацтва. Уладальнік медала і ордэна Францыска Скарыны. Галоўнае месца ў творчасці займаюць партрэты сучаснікаў. Сярод іх выявы дзеячў мастацтва Ф. Мадора, У. Кавалёнка і інш. Адзін з аўтараў Манумента ў гонар маш-партрэйкі (Дзяржаўная прэмія СССР).

■ 22 лютага з'явіўся на свет Міхаіл Якаўлевіч Фінберг (1947—2021) — дырэктар, мастак кіраўніч і дырэктар Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра Рэспублікі Беларусь, прафесар Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі. Народны артыст Беларусі. Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь у галіне літаратуры, мастацтва і архітэктурны, прэміі Саюзнай дзяржавы, Спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь і інш. Ганаровы грамадзянін Мазыра, Нясвіжа, Мінскай вобласці.

■ 23 лютага нарадзіўся Валерый Аляксандравіч Кучынскі (1947—2016) — оперны і эстрадны спявак. Заслужаны артыст БССР. Лаўрэат прэміі Ленінскага камсамола Беларусі. Буйны саліст Ансамбля песні і танца Беларускай ваеннай акругі, Беларускага тэатра оперы і балета, Дзяржтэатральнага БССР, працаваў у Беларускай філармоніі.

■ 24 лютага з'явіўся на свет Міхаіл Акімавіч Зюванав (1906—1977) — спявак (бас). Народны артыст БССР. У 1949—1961 гадах саліст Беларускага тэатра оперы і балета. З 1962 года выкладаў у Беларускай кансерваторыі.

■ 25 лютага 1945 года нарадзілася Вольга Міхайлаўна Клебановіч — актрыса, вядучы майстар сцэны Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя М. Горкага. Народная артыстка Беларусі. Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР. У НАДТ імя М. Горкага працуе з 1967-га.

Тэатр жыве і будзе жыць

Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы апошнім часам літаральна закідае СМІ інфармацыйнымі нагодамі — тымі ж юбілеямі артыстаў, рэжысёраў розных пакаленняў: за 105 гадоў іх назбіралася багата. У адным толькі лютым у калектыве — некалькі значных дат. Пра гэта і многае іншае гутарым з мастацкім кіраўніком тэатра, заслужанай артысткай Беларусі Вольгай Няфёдавай.

— Вольга Валіянінаўна, вы ўзначальваеце Купалаўскі тры з паловай гады. Якія поспехі калектыву за гэты час вам уяўляюцца найбольш значымі?

— Пытанне дзіўнае, нават крыху недарэчнае, улічваючы, што ў 2020-м здарыўся сыход усёй трупы — засталіся старыя, я адна сярэдняя пакаленні і адзін малады артыст, — рэпертуару не было. Таму самая значная падзея — што я сабрала труп, зрабіла рэпертуар, што тэатр жывы і будзе жыць.

— Я была ўпэўнена, што ў адказ на гэтае пытанне вы пачынае перадаваць імяталікі гаспадар калектыву, заключаныя дамовы з расійскімі тэатрамі, згадаеце нядаўню перамогу на IX Рэспубліканскім фестывалі нацыянальнай драматургіі імя Дуніна-Марцінкевіча ў Бабруйску, дзе «Пісарыя імяніны» ўстанавілі Паўла Марыніча з Пінска былі прызнаны «Найлепшым спектаклем». А як называеце рэпертуар, што вы найперш улічываеце, калі спыняеце ўвагу на тым ці іншым імяніні?

— Літаратурнай часткі — такой, як яна мае быць, — у нас пакуе няма. Труп і ўвесь творчы склад па-ранейшаму на стадыі станаўлення, бо тэатр як мастацкі калектыву заўжды фарміруецца вельмі доўга. Таму шукаю

рэпертуар сама: шмат чытаю, пералапаючы многа самай рознай драматургіі — і вельмі хутка. Так навучыла чытаць мяне мая бабуля — настаўніца малодшых класаў, калі мне было ўсяго чатыры гады; з таго ж узросту я займаюся і англійскай мовай. Найперш звяртаю ўвагу на актуальнасць таго ці іншага твора. Вядома, даволіцца ўлічываць і тое, ці аспілі наш калектыву гэты матэрыял. Але каб прыняць да пастаноўкі, збіраецца мастацкі савет.

— Можна крыху прыдкрыцеце завесу, чаго чакаць у бліжэйшай будучыні?

— Спадзяюся, албудзецца прэм'ера «Брамы неўміручасці» Кандрата Крапіва, потым наставію твор яшчэ аднаго беларускага драматурга і пэўна, пэсу з амерыканскай класікі — называць пакуль не буду.

— Тэатр — гэта не толькі будынак і рэпертуар, гэта найперш асобы... —

— Спраўды так. Я з гонарам называю такія імяны, як Марыя Захарэвіч, Генадзь Аўсяннікаў, Тамара Міронава — гэта напраўду Акцёры з вялікай літары. І калі першых дваіх мы рэдка бачым на сцэне з-за ўзросту — не думаю, што тхосці з нас зможа пахваліцца балдэраццю і паўнотай сіл у амаль 90 гадоў, — дык Тамара

Спраўды актёр не той, хто вядзудна вымаўляе кімсьці напісаныя словы, а разумны, удумлівы чалавек, які ўцяпляе, дзела чаго ён выходзіць на сцэну.

Васільеўна выпраменьвае аптымізм, шалёную энергетыку. Быць з ёй на сцэне — вялікае шчасце. Дарэчы, Аўсяннікаў і Міронава спраўляюць у лютым юбілей — я зычу ім здароўя і радасці.

— У вас таксама юбілей! Чаго пажадалі б самай сабе? — Не буду ў гэтым арыгінальнай: таксама здароўя. І сталых нерваў.

— Вы прыйшлі ў Купалаўскі адразу па заканчэнні Акадэміі мастацтваў. Але паралельна ў вашым творчым жыцці ёсць кіно, радыё, тэлебачанне. Прычым вельмі паспяхова, пра што сведчаць дзве вышэйшыя ўзнагароды — «Тэле-варышні». Як хапае на ўсё сія і часу?

— Вы пералічылі адгалінаванні маёй прафесіі, хая паўсюль — свая спецыфіка. Спраўды актёр не той, хто вядзудна вымаўляе кімсьці напісаныя словы, а разумны, удумлівы чалавек, які ўцяпляе, дзела чаго ён выходзіць на сцэну, і не важна, у галюўнай ці эпизодычнай ролі. Але самае складанае — радыё. Там ты не можаш уздзеінічаць на слухача сваёй знешнасцю, нейкімі пластычнымі прыёмамі — ёсць толькі твае розум, голас, пачуццё гумару, фантазія. Вельмі моцны штуршок да ўласнага развіцця!

Калісьці я прыйшла на радыё, каб сябе забяспечыць, а потым уцягнулася. Што ні кажыце, а 20 гадоў у FM-пляназоне — вялікі тэрмін. Так што сія — хапае. Часу — не. Асабліва з гадамі, калі ён ляжыць усё хутчэй.

— У дзясністве марылі пра тэатр? — Не. Я была адзіным дзіцем у маладой сям'і «тэхнароў»-інжынераў: маці — хімік, ба-

цька — меляратар. Ніхто нада мной не троеся, як вымгел не перадаваў, заната не песьні, як часам бывае ў падобных сем'ях. Надварот, я павінна была сама вучыцца ўзаемадзеінічаць з сусветам, самастойна адказваць за свае ўчынкі, бо расла шквалінай, а звальні на кагосьці выні было прастору немагчыма. Фантазіявала, прыдумляла сабе заняткі, бо дарослы ўвесь час працаваў. Сваёю ў вёсцы не было, і ўлетку я па тры змены выстудзіла ў піянерскіх лагерах: заводзіла бэлічкі сям'ю, ва ўсім выстудзіла завадатаркай. З ранняга маленства, як сябе памятаю, была ўпэўнена, што стану ўрачом. Хая цяпер разумее, што для такой прафесіі я напта імпульсіўная, успрымаальная, — не змагла б. А ў 14 гадоў як нейкае азорэнне прыйшоў — вырашыла быць артысткай.

— Вам часта заводзіцца іграць моцных лагерах, пра якіх часам гавораць «бой-баба». А як вы ў жыцці? Што хацелі б сыграць? — Мне вельмі не падабаецца гэты выраз. І яшчэ больш не падабаецца, калі так гавораць пра мяне, — дурны стэрэатып. Бо насамерч я пачыноўная, раўная, спакойная, добрая. Калі ж надыходзіць час браць адказнасць (не толькі ў тэатры, а ўвогуле ў жыцці), калі разумееш, што ніхто апроч цябе гэтага не здзеініць, дык заводзіцца станаўліцца шэрадай, дысцыплінаванай. А наконнт сыграць — хацела б больш здымацца ў кіно, ды апошнім часам не клічучы. На фоне 150 сыгранаў роліяў — сум па здымаках з якім-небудзь класным рэжысёрам. Але веру: усё яшчэ наперадзе!

Надзея БУНЦОВІЧ
Фота Уладзіміра ШЛАПАКА

Адказная справа

Яўген Грылюк — стыпендыят спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі. Высокую ўзнагароду маладому баяністу прынёс Х Рэспубліканскі адкрыты конкурс выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча. Дыплом I ступені юнак атрымаў летас. Пра творчыя планы, важнасць дысцыпліны і формулу ўспеху разважае наш герой.

— 3 чаго вы пачалі шлях у прафесію?

— Канкрэтны момант, калі зарадзілася цікавасць да музыкі, памятаю шчымна. Агульная карціна складаецца з асобных невялікіх фактаў. Так, па расказах мамы, я з дзяцінства любіў пастукаць на каструлях. А аднойчы знайшоў дома мех ці то ад акарэона, ці то ад гармоніка. Часта браў яго і напываў нешта сам сабе пад нос. Мае бацькі — педагогі па баяне — прыкмецілі творчую схільнасць і адвядлі ў музычную школу, дзе адвучыўся дзевяць гадоў. Выбар інструмента, як можна згадалацца, не быў складаным... Але спыра на заняткаў ставіўся несур'ёзна: прывабнай выглядаў футбол з сябрамі пасля ўрокаў. Калі б не блізкія, якія заклікалі да дысцыпліны, наўрад ці нечага дасягнуў.

— Другі раз выходзілі на сцэну з лёгкай душой?

— Няпроста паўставаць перад журты з усведомленнем, што нават невялікая памылка можа перакрэціць дасягнутае. Таму, нягледзячы на набыты досвед, не вярваўся ў кожным туры. Усяго іх было тры. Першы праходзіў у сценах каледжа, астатнія — у Лідзе. Каб навучыцца спраўляцца з хваляваннем, удзельнічаў у разнастайных канцэртах, шмат рэпэціраваў. Хацелася найлепшым чынам праявіць сябе сярод моцных супернікаў. Да таго ж не пакідала паучыцца адказнасці перад людзьмі, што прыкляпі каласальныя намаганні дзеля майго станаўлення...

— Дзе праявілі ўдасканальванца?

— У дзяснім класе сур'ёзна задумаўся аб прафесіі гукарэжысёра. Разглядаў розныя ўстановы адукацыі, але ўсюды патрабавалася сярэдня адукацыя. Таму вырашыў паступаць на аддзяленне народных інструментаў у Брэсцкі музычны каледж імя Р. Шырмы. Тут упершыню ўзяў у рукі пяцірадкавы баян, пачаў асвойваць акарэон, фартэпіяна, бас-гітару, электрагітару... Такая разнастайнасць — несумненны плюс для любога выканаўца. Да таго ж пазнаёміўся з мноствам цікавых творчых асоб.

— Тут і з'явіўся імпульс да конкурснай дзейнасці?

— Спэцыяльнай частка майго жыцця са школы. У гэтым можна пераканацца, калі зірнуць у папку, дзе беражліва захоўваюцца ўсе граматы і дыпломы — ад самых першых да нядаўніх. Спраўдана калекцыя! Але каледж прынёс дзяснінні інашага ўзроўню. Да прыкладу, дыплом I ступені ў III Адкрытым конкурсе факультэта народных інструментаў Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі.

— 3 якой праграмай выступалі?

— Яна атрымалася дастаткова складанай і разнапланавай. Усе творы напісаны ў розныя эпохі, некалькі кардынальна адрэзніваюцца па стылі. Не буду спыняцца на кожнай кампазіцыі, але адзначу, што іх агульная працягласць складае каля гадзіны.

— Апроч грамаў дыплом, што яшчэ прыносіць конкурсна дзейнасць маладым выканаўцамі?

— Сабарніцтва — вялікая частка адукацыйнага працэсу. Заняткі ў спакойнай, размеранай абстаноўцы, калі ці дома не супастаўны з выхадам на сцэну, калі на цябе накіраваны дзяснінкі вачэй вопытных музыкантаў і педагогаў. Але кожны раз спраўляцца з хваляваннем прасцей, таму адвучаеш сябе ўсё больш упэўнена і выкладасці ся на максімум.

— Летас вы сталі стыпендыятам спецыяльнага фонду Прэзідэнта па падтрымцы таленавітай моладзі. Як сустраці такую навіну?

— Прысуджэнне прэміі — знаковы этап у жыцці. Несці пачэснае званіне лаўрэата спецыфонду — справа па-сапраўднаму адказная.

— Што ў бліжэйшых планах? — Паступленне ў Беларускае дзяржаўнае акадэмію музыкі. А далей — убацьма!

Вялета ГРЫНКЕВІЧ
Фота з архіва героя

Спектакль
«Пісарыя
імяніны»

Юрый Іванавіч не толькі таленавіты майстар, які ўжо больш за паўстагоддзя стварае з гліны сапраўдныя шэдэўры. З яго ініцыятывы на Бабруйшчыне распачаўся рух за адраджэнне, захаванне і развіццё ганчарнай справы. Ён валолае старажытным мастацтвам вырабу чорна-адмыленай і абарной керамікі, і гэтая тэхналогія ў 2010-м была ўнесена ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь.

Працу ўмелец на ганчарным крузе. Кажа: гэта займае ўдвая больш часу, чым тое ж самае зрабіў бы рукамі, але вынік атрымаваецца сапраўды трапны. Вырабае званы і глянкі, слоікі і гарлачы, макафэры і кубкі, асабліва свістулькі, а таксама пано, свяцільні, падлогавае вазы і нават фантаны. Па памежах усё рознае: ад маленечкіх да двух метраў у дыяметры. І выглядаюць непаўторна: вылучаюцца спецасабістымі прапорцамі і спецыфічнай канструкцыяй накрывак і ручак, спалучэннем бескаляровай палівы з багатым каларытам чырвонай гліны. Для гэтых вырабаў характэрна чысціня колеру, лаканічнасць пластыкі і дэкору, што падкрэслівае прыродную прыгажосць матэрыялу. У аснове нараджэння эксклюзіваў Юрыя Іванавіча — сакроты найстаражытнейшых прыёмаў апрацоўкі гліны.

У скарбонцы паспяхуў майстра — мноства дасягненняў. З іх найбольш ён успамінае аб перамогу ў I Рэспубліканскім свяце «Ганчарны круг — 1996» — і аб гран-пры на Міжнародным фестывалі мастацтваў «Славянскі базар у Віцебску» ў 1998-м, дзе быў кіраўніком практа ганчарнага мастацтва «Гліна, агонь і майстры». Значным стаў і 2002 год, які прынёс перамогу ў намінацыі «За вернасць рамяству» ў I Міжнародным фестывалі ганчароў у райскім Скапіне, а ў Магілёўскім абласным краязнаўчым музеі імя Е. Раманава адбылася персанальная выстава яго твораў работ. У 2005-м Юрый Боўда быў удзельніком спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь «За духоўнае адраджэнне» ў намінацыі «Народная творчасць» — і гэта нагода для асаблівага гонару.

Назаўжды запомнілася Юрыю Іванавічу паездка ў 2007-м у Балгарыю ў складзе беларускай дэлегацыі на чале з Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь Аляксандрам Лукашэнкам, дзе разам з іншымі майстрамі ганчар прадставілі традыцыйнае мастацтва нашай краіны. За шматгадовую плённую працу і прафесіяналізм, значны ўклад у развіццё і папулярнасць нацыянальнай культуры ў 2017-м узнагароджаны Ганаровай граматай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь. Усяго ж у вядомага кераміста каля 140 грамаў і дыпламаў.

Захавальнік старадаўніх сакрэтаў

Юрый Боўда — ганаровы грамадзянін Бабруйскага раёна. Народны майстар Рэспублікі Беларусь, майстар народных мастацкіх рамястваў Цэнтра рамястваў п. Глуша атрымаў гэтакое значнае званне 4 лютага за высокія дасягненні ў грамадска-культурнай дзейнасці.

Работы Юрыя Боўды ўпрыгожваюць залы Музея этнаграфіі ў Магілёве, Гроўзенскага дзяржаўнага музея гісторыі рэлігіі, некалькіх музеяў Бабруйшчыны і многіх іншых устаноў культуры. Яго вырабы з задавальненнем набываюць аматары беларускай народнай творчасці, у тым ліку замежныя.

— Маё дзяцінства прайшло ў вёсцы Шатойка, — расказвае Юрый Іванавіч. — Сам я ў нас была шматдзятая, я старэйшы. Скончыў 8 класаў, навучанне працягнуў у вярхоўнай школе: трэба было зарабляць. Праходзіў камісія для працаўладкавання аўтаслесарам, калі на вочы трапілася аб'ява аб наборе вучняў фармоўчыкаў ганчарнага посуду. Зацікавіла. Паспрабаваў і... спахоўся: сам у гліне з ног да галавы, а нічога талкавага не выходзіць. Так што адносіны з ганчарствам не адразу скліліся.

За мной замацавалі настаўніка Міхаіла Ламку. Ён вучыў: «Глядзі, спрабуй, п'ятайся». Мурага парада! Паступова, дзень за днём, я паглыбляў у рамясто. І прыкпеў да яго душой. Стаў перадавіком вытворчасці, выконваў план на 240%, двухлітровы гарлачы для малака выкручваў на станку за 58 секунд.

Пасля службы ў арміі Юрый працаваў па спецыяльнасці ў Бабруйскім райпрамакамінаце, стаў пераможцам сацсапаборніцтва 1976 года, атрымаў нагрудны знак «Ударнік камуністычнай працы», а фатаграфію размясцілі на раёйнай Дошцы гонару. Пачаў работу ў Бабруйскім абласным ПДТВ №15 (ціпер Бабруйскі дзяржаўны каледж імя А.Я. Ляўна) завочна скончыў Віцебскі педінстытут імя С.М. Кірава (ціпер Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя П.М. Машишэрава) з дыпломам настаўніка малявання і чарчэння. Потым стаў мастаком-афарміцелем цэнтралізаванай клубнай сістэмы Бабруйскага раёна. Там адкрыў мастаковую майстэрню, сабраў раменікаў-аднадумцаў. Займаўся афармленнем устаноў культуры «пад ключ»: у працэсе далучаліся керамісты, разьбяры па дрэве, апрацоўшчыкі металу, мастакі — і інтэр'ер набываў індывідуальнасць. Слага аб майстра хутка разлічалася на краіне, працы было шмат.

— Кажуць, гліна гаючая. Але не калі яе перапрацоўваеш па 200 кілаграмаў у дзень — рукі бальць... — заўважае суразмоўца. — Затое ёсць чым ганарыцца!

Дзякуючы Юрыю Боўду было арганізавана аматарскае аб'яднанне дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва «Стары майстар», якое атрымала званне народнага. Веды дасведчаннага ўмелца спартыліся ў Цэнтр рамястваў, які адкрыўся ў п. Глуша. Юрый Іванавіч на ранейшым навучае ганчарнаму мастацтву дзіцей і моладзь, выхваляў шмат годных паслядоўнікаў.

— Мая справа важная, — утвунены майстар. — Толькі пастаянны зварот да сваёй гісторыі і традыцый дапаможа нам, беларусам, ніколі не страціць сваю ідэнтычнасць.

Святлана ЧЭКАЛАВА
Фота з асабістага архіва героя

Чароўныя «Сунічкі»

Узорны фальклорны калектыў «Сунічкі» дзейнічае пры Лепельскай дзіцячай школе мастацтваў з 1996 года, а ў ганаровым статусе «Заслужаны» — з 2013-га. У яго скарбонцы — мноства дыпламаў рэспубліканскіх і міжнародных конкурсаў, іншыя ўзнагароды. Пра творчы шлях і жыццё калектыву расказвае яго кіраўнік Вераніка Хомбак.

— Вераніка Аляксандраўна, як з'явіліся «Сунічкі»?

Папулярнасць народнай культуры — адзін з вядучых прынцыпаў школы ў рабоце з дзецьмі. Такі вектар канчаткова сфарміраваўся ў 1996-м, калі настаўнікі стварылі спецыяльную групу па даследаванні мясцовага фальклору. Парадажна авадалі танцавальным, музычным, песенным і вусным матэрыялам. Тады педагог Аксана Шынкварніка і заснавала «Сунічкі».

Спачатку ў калектыве пераважаў хараграфічны кірунак, затым творчы спектр значна пашырыўся. Заняткі ўключаюць спевы, ігру на гармоніку, цымбалах, скрыпцы, дулае, барабане, трышчотках, бубне, лыжках, свістульках. Выхаванні вучацца слухаць, успрымаць традыцыйную музыку, а таксама выконваць яе ў асабліва старадаўняй манеры, знаёмяцца з жанравым багаццем фальклору. Што да хараграфіі, захоўваюць імправізацыю і наватарскі падыход. Дзеці з задавальненнем засвойваюць бытавыя танцы «Базар», «Каханачка», «Падоспань», «Картуз», «Ойра», «Полька». Вулікае значэнне надаецца вуснай творчасці, дэкаратыўна-прыкладному мастацтву і гісторыі. Знаёмім дзіцей з такімі народнымі гульнямі, як «Грушка», «Дрома», «Шастак», «Рагач», «Мельнік», «Пяскок».

— А якія традыцыйныя святы і абрады асабліва любяць дзіцям у «Сунічках»?

— Маладая група захапляецца Масленіцай і Вуліканем, старэй-

— Большасць — сапраўды нашы вучні. У цэлым ён аб'ядноўвае амаль 100 чалавек у пяці ўзроставых груп

— Самыя каштоўныя сярод узнагарод ансамбля — гранд-прэмія Прэзідэнтскага Фонду па падтрымцы таленавітай моладзі, дыплом Нацыянальнай камісіі Рэспублікі Беларусь па справах ЮНЕСКА «За значны ўклад у захаванне нематэрыяльнай культурнай спадчыны Беларусі» і

ал 3-х да 60-ці гадоў. Склад абнаўляецца кожны год, пасля чарговага выступу. Часта бацькі, якія некалі былі часткай «Сунічак», прыводзяць да нас сваіх дзіцей.

— У чым, на ваш погляд, заключаецца ўнікальнасць «Сунічак»?

— У засваенні рэпертуару праз вуснае пераіманне, што рэалізуюцца падчас фальклорных экспедыцый. Вулікую дапамогу ў гэтым нам аказалі носьбіты аўтэнтычнай культуры Галіна Фокіна, Галіна Пухта, Зінаіда Кулеш — жыхаркі аграгарадка Стаў ў Лепельскім раёне, якія нарадзіліся ў 1920—1930 гадах. Касцёмы ўдзельніцка таксама пашыты з улікам мясцовых традыцый і ўпрыгожаны рукамі дзіцей.

— А як можна вызначыць месца «Сунічак»?

— Важна, каб маладое пакаленне паважала і абергала бяспоную нацыянальную спадчыну. Спознаючы сваю Радзіму, чалавек адчувае дачыненне да лесу краіны, яе мінулае, сучаснасці і будучыні. Дзякуючы дзейнасці ансамбля мноства хлопчукоў і дзяўчынак вырасталі ў асяроддзі духоўна і маральных традыцый народнай культуры.

— Што наконіт аякні дзейнасці калектыву «звонку»?

— Самыя каштоўныя сярод узнагарод ансамбля — гранд-прэмія Прэзідэнтскага Фонду па падтрымцы таленавітай моладзі, дыплом Нацыянальнай камісіі Рэспублікі Беларусь па справах ЮНЕСКА «За значны ўклад у захаванне нематэрыяльнай культурнай спадчыны Беларусі» і

шяя — «Жаніцьбай Цярэшкі». Папулярнасцю карыстаюцца Каляды, Грамніцы, Дажанкі. Актыўна ў гэтых мерапрыемствах удзельнічаюць бацькі. Яны з радасцю спяваюць разам з намі, а самае галоўнае — бачыць, як іх дзеці рэалізуюць творчы патэнцыял.

— У чым, на ваш погляд, заключаецца ўнікальнасць «Сунічак»?

— У засваенні рэпертуару праз вуснае пераіманне, што рэалізуюцца падчас фальклорных экспедыцый. Вулікую дапамогу ў гэтым нам аказалі носьбіты аўтэнтычнай культуры Галіна Фокіна, Галіна Пухта, Зінаіда Кулеш — жыхаркі аграгарадка Стаў ў Лепельскім раёне, якія нарадзіліся ў 1920—1930 гадах. Касцёмы ўдзельніцка таксама пашыты з улікам мясцовых традыцый і ўпрыгожаны рукамі дзіцей.

— А як можна вызначыць месца «Сунічак»?

— Важна, каб маладое пакаленне паважала і абергала бяспоную нацыянальную спадчыну. Спознаючы сваю Радзіму, чалавек адчувае дачыненне да лесу краіны, яе мінулае, сучаснасці і будучыні. Дзякуючы дзейнасці ансамбля мноства хлопчукоў і дзяўчынак вырасталі ў асяроддзі духоўна і маральных традыцый народнай культуры.

— Што наконіт аякні дзейнасці калектыву «звонку»?

— Самыя каштоўныя сярод узнагарод ансамбля — гранд-прэмія Прэзідэнтскага Фонду па падтрымцы таленавітай моладзі, дыплом Нацыянальнай камісіі Рэспублікі Беларусь па справах ЮНЕСКА «За значны ўклад у захаванне нематэрыяльнай культурнай спадчыны Беларусі» і

іншыя. Важнымі дасягненнямі з'яўляюцца званне «Заслужаны» і асабісты творчы перамогі нашых выхаванцаў. Захоўванні Прэзідэнтскага Фонду па падтрымцы таленавітай моладзі, да прыкладу, прэсуджаліся Ганне Шыдлоўскай, Дар'і Жарнасек і Ягену Сільвановічу. Акрамя таго, ансамбль паўдзельнічаў у здымках праграмы «Наперад у мінулае» тэлеканала «Беларусь 3».

— На якіх пляцоўках можна сусотрыць «Сунічкі» сёння?

— Стэндыяна дзейнасць вельмі разнастайная. Актыўна удзельнічаем у гарадскіх, абласных, рэспубліканскіх мерапрыемствах. Найбольш значныя — фестывалі «Славянскі базар у Віцебску», «Берагіня», «Дажанкі», «Браслаўскія зарніцы», «Залатая ічолка», «Беларуская полька», конкурсы «Мяцеліца», «Ад прашчурату — да зор». Не прапускаем святкаванне важных для нашай краіны падзей. Вступалі, да прыкладу, на канцэрце ў гонар 85-годдзя ўтварэння Віцебскай вобласці, гала-канцэрце ў рамках рэспубліканскага фестывалю «Беларусь — мая песня». Супрацоўнічаем таксама з абласным навукова-метадычным цэнтрам народнай творчасці, праводзім раённыя, абласныя, рэспубліканскія і міжнародныя майстар-класы і семінары.

— Акрэсліце задачу ансамбля на бліжэйшым будучыню?

— Працягваем працаваць у традыцыйным напрамку і дасягаем новых вышыняў!

Віалета ГРЫНКЕВІЧ
Фота з архіва калектыву

Працяг. Пачатак у №6, 7, 2025.

Першая з першых. Марыя Чарноўская

Віленская кафедра. Аляксандр Садоўнік, Ісідор Ларан Даруа, 1847

Працягваем адкрываць таямніцы сям’і першай беларускай фалькларысткі Марыі Чарноўскай. І ў пошуках архіўных цікавостак ізноў выпраўляемся ў культпаход у мінулае.

Памятаеце, у папірэдных серых мы перасярагалі: гэта аповесць пішання ў рэжыме рэальнага часу? Так іно і ёсць. Пакуль вырасталася другая частка, удалося з’аб’явіць два важныя адкрыцці. Адно больш поўна раскрывае віленскую гісторыю Чарноўскіх. Другое паказвае іх сувязі з родам Лапацінскіх у новым святле. З гэтага і пачнём.

ШТО ІХ ЯДНАЕ?

Лапацінскія — адзін з самых старажытных беларускіх родаў. Сваім пачаткам імя быццам Вільгельма, які знайшоў на Грунвальдскім полі ў 1410-м барончыя караі Ягайлу ад крыжакоў. Хаця гэты прыгожы пачатак роду можна аднесці да “легенд і паняванняў”. Але пачынаўся да яго ўнучка Юзафа, які заснаваў у Месіслаўскім ваяводства маёнтак Лапацін і першы пачаў пісацца “з Лапаціна, Лапацінскі”, радавод іх вядомы дакладна. Ад самых першых крокаў па месіслаўскай зямлі Лапацінскія бесперапынна былі мясцовымі ўраднікамі — ротмістр, староста гроцкі, пасадак і г.д. Иван (Ян Тамаш), ротмістр месіслаўскі, што жыў у 1590—1653-х, меў шмат сыноў. Адзін з іх, Лукаш, таксама перайшоў тэтулу ротмістра ад бацькі, меў сына Лявона, мечніка, мастаўнічага месіслаўскага (1663—1732). Яго жонка, Рогіна Свяціцкая, была дачкой стражніка месіслаўскага Яна, які быў жанаты з Ганнай

Панятоўскай герба Цёлак. Тут варта нагадаць, што Міхал Чарноўскі (нар. 1699), дзед нашай Марыі, таксама быў жанаты са Свяціцкай (Тарэзай). Дзеці Міхала атрымалі крыху пазней месіслаўскія ўрады. Габрыэль — ротмістра, затым мечніка, а Юзаф, бацька Марыі, — лоўчага. Супалзенні цікавыя, калі не казачь іскравыя.

Лявон Лапацінскі нарадзіў некалькі сыноў — Мікалай Тадэвуш (спіраша крайчы, потым падчасы месіслаўскі, напрыканцы ваявода берасцейскі), Ян Дамінік (біскуп жамойцкі, сенатар), Іван Блажэй (пісар скарбу ВКЛ, пісаў яшчэ першыя і камедыі) і іншыя. Мамаі загадак, кожны з іх быў добра вядомы бацьку Марыі Чарноўскай і аказалі пэўны ўплыў на яго жыццё. Бо сын Мікалая Юзаф Лапацінскі (1751—1803), біскуп жамойцкі (другі), з’яўляўся прапрадзядкам Юзафа Чарноўскага, і ў яго маёнтку Кайраны некаторы час жыла сям’я Марыі. Мікалай яшчэ вядомы тым, што ў Вільні, непдалёку ад замкавай гары, на землях каталіцкай капітулы набыў у 1762-м згарэлы палацкі, аднавіў яго з дапамогай заснавальніка віленскага барока Яна Глаубіца. Пабудова захавалася і вядомая як Палац Лапацінскіх (Алізараў). Набыццё, пэўна, не абыйшлося без дапамогі брата Яна Дамініка, які меў вагу ў каталіцкай царкве ВКЛ. Што цікава, па суседстве з палацам, таксама на кашельнай зямлі, набыў сабе камяніцу і Юзаф Чарноўскі. Міркуем, з дапамогай патрона і не выпадкова па суседстве.

Другі сын Мікалая Тамаш Ігнат (1753—1827) меў сына Юзафа. Яго жонка трывала ў Кайранях і Вільні саляны, дзе сустрэлася творчэй эліта Вялікалітвы. Іх унук, Юзебі, архівец да мозга касцей, стаў буйным даследчыкам гісторыі мастацтва Вялікага Княства Літоўскага і першым, хто паставіў міцкевічанаўства на шырокай архіўнай рэйкі. Трэці сын Ян Нікадэם быў жанаты двойчы. Першы раз з Аленай Агінскай (дачкай Юзафа), другі — з Юзафай, сястрой знакамітага Міхала Клеафаса Агінскага. Дарчы, пару тыдзень таму даследчыкі знайшлі яшчэ адну метрыку хросту Міхала, якая “састарэлы” камізіатарыя.

ДОМ НАСУПРАЦЬ ГАРЫ

Другім нашым адкрыццём стала знаходка віленскага Дома Свяціцкіх, у якім прайшоў жыццё Марыі і яе братоў. Стаіць ён і па сёння ў самым цэнтры Старой Вільні, пад замкавай гарой, на вуліцы Барбары Радывіл. Раней месца называлася “Каралеўскі Млын”. Хаця сёння тут і намёку

Якім Лявелев. Камін Уард, 1840

Юзафа Лапацінская (сястра Міхала Клеафаса Агінскага). Ян Лапацінскі, XVIII ст.

Станіслаў Мараўскі. Юзаф Аляшкевіч, пач. XIX ст.

на яго няма, жорны калісьці круціліся акурат насупраць камяніцы Чарноўскіх.

Як сведчаць “Акты издаваемые виленскою комиссиею для разбора древних актов. Том XX. Акты касающиеся города Вильны” (Вильня, 1893), млын тут быў пастаўлены невпадкова. Калі 1500-га віленскія бернардынцы звярнуліся да манарха з просьбай закрыць млын (стаў у другім канцы горада), бо ад вібрацый руінуецца бернардынскія мury, а пільп аддаць манхам. Віленскі гарніцман Уільрых Гоці, якога вількі князь Жыгімонт шанавалі за шчырасць і непаклінанасць, перанёс жорны пад замкавую гару. Магчыма, таму тут і з’явіўся канал, кулі накіравалі волы Вілейкі (Вільні). Яны зліліся з патокамі Вялікі (Вілі) і склалі абарончы пас вакол замкавай гары. Гоці млын увзвёў, 1/3 прыбытку пачаў браць сабе, а бернардынам, на зямлі якіх ён знаходзіўся, не плаціў. За што ў 1525-м быў прылюдна аддадзены анафеме.

Сотні гадоў круціла вада жорны, камяніцы па вуліцы Каралеўскі Млын мянялі сваіх захароў. І вось надшлішоў 1787-ы. Юзаф Чарноўскі набывае ў капітулу старую камяніцу (вядомая з 1667-га). Тры гады вядзецца яе рэканструкцыя, падчас якой двухпавярховы будынак аднавілі. А палавы і частка барочных мураў у ім захаваліся. Пазней, калі ў доме ўжо гаспадарылі браты Марыі, адбылася другая рэканструкцыя (1837) — дом стаў трохпавярховым. Мае ўнутраны двор, дзе захавалася на другім і трэцім паверхах класічны драўляныя галерэі.

А пільп узяты на іх Чарноўскіх, чыя вількі паліубавалі ўзроставым годам іх сям’ю (пэўна цвет інтэлігентны) і шумлівых студэнтаў віленскага ўніверсітэта, які здаваліся кватэры. Дарчы, не толькі ім, але і магчыма, выкладчыкам. Мо і самю прафесару Яхіму Лявелеву, які добра ведаў сям’ю Чарноўскіх (мае да лісты братаў Марыі, адсарваныя яму як сям’ю). Уявілі? Шкала, мы не маем ні старых малюнкаў ні здымкаў гаспадароў, каб згадаць двор з дапамогай нейрастак. Але будзем шукаць.

Дзякуючы такой, хоць і сумнай, вядомасці трапілі гэтыя лямпы і млын на малюнку мастакоў XIX стагоддзя. Сарод іншага і акаварэліка Напалеона Орды, дзень народзінаў якога мы адзначым 23 лютага.

Длаўшы да віленскіх беларускіх адрасоў яшчэ адзін, смела, над шум і вібрацыю фантомага каралеўскага млына, рушым далей.

ЯШЧЭ ПАРАЛЕЛІ

Станіслаў Мараўскі — былы філатэма, віленскі доктар, чалавек з выдатным пачуццём гумару (часам з’елівага) — быў аўтарам некалькі тамоў выдатных успамінаў. У адным з іх некалькі старонак адвечна сям’і Чарноўскіх. З нейкай прычыны Мараўскі ў дачыненні да іх “перачарніў” з фарбамі. Таму апісанне выглядае крыху аднабока. Вось толькі вытрымкі з “характарыстык”: “Мела ў Вільні камяніцу блізка ад батанічнага сада старэнь-

Сямейнае пахаванне Чарноўскіх на Росах. Фота з архіва аўтара, 2025

Дом Сыракомлі пры каралеўскім млыне (на малюнку з левага боку) у Вільні. Альфрэд Рурард, 1872

у ёй жыў і памёр у 1862-м наш знакаміты паэт Уладзіслаў Сыракомлі. Тут за некалькі месяцаў да скону ён пісаў некароў свайго сябра мастака Віцэнца Дмахоўскага, па якім былі званы капіцы на Росах. Што сумненна, што і браты, і сама Марыя выдатна ведалі паэта. І што Марыя, як і ўся Вільня, правялі “першага паэта ў Літве пасля Міцкевіча” ў апошні шлях на “літаратурны пагорак” на Росах.

Дзякуючы такой, хоць і сумнай, вядомасці трапілі гэтыя лямпы і млын на малюнку мастакоў XIX стагоддзя. Сарод іншага і акаварэліка Напалеона Орды, дзень народзінаў якога мы адзначым 23 лютага.

Длаўшы да віленскіх беларускіх адрасоў яшчэ адзін, смела, над шум і вібрацыю фантомага каралеўскага млына, рушым далей.

Яшчэ паралелі

Станіслаў Мараўскі — былы філатэма, віленскі доктар, чалавек з выдатным пачуццём гумару (часам з’елівага) — быў аўтарам некалькі тамоў выдатных успамінаў. У адным з іх некалькі старонак адвечна сям’і Чарноўскіх. З нейкай прычыны Мараўскі ў дачыненні да іх “перачарніў” з фарбамі. Таму апісанне выглядае крыху аднабока. Вось толькі вытрымкі з “характарыстык”: “Мела ў Вільні камяніцу блізка ад батанічнага сада старэнь-

кая, нейкая пані Чарноўская. У той камяніцы жылі з ёй чатыры асобы. Трое сыноў і дачка. Ално ў аднаго поўныя арыганалы”.

Па сведчанні Мараўскага, старэйшы Міхал больш за 20 гадоў вучыўся таямніцам мастацтва (стаў мастаком і мастацтвазнаўцам). Станіслаў столькі ж вучыўся ўсям, што звязана з меліцыянай, і стаў лекарам. Людвiк, хоць і вучыўся тамусіму, вырашыў проста быць “самім сабой”. У малодасці актыўна “гусаваўся”, быў заўсёды камяніцу і рэдуцаў (нават пабыў на адным з іх у Менску, дзе трапіў у камяніцу гісторыю). Пазней, ажаніўшыся, асеў ва ўсходняй Беларусі. Марыя Чарноўская, па словах Мараўскага, таксама была асобай неардынарнай. Але пра яе ён быў шчылы ў адзнаках.

Яшчэ паралелі

Станіслаў Мараўскі — былы філатэма, віленскі доктар, чалавек з выдатным пачуццём гумару (часам з’елівага) — быў аўтарам некалькі тамоў выдатных успамінаў. У адным з іх некалькі старонак адвечна сям’і Чарноўскіх. З нейкай прычыны Мараўскі ў дачыненні да іх “перачарніў” з фарбамі. Таму апісанне выглядае крыху аднабока. Вось толькі вытрымкі з “характарыстык”: “Мела ў Вільні камяніцу блізка ад батанічнага сада старэнь-

Афіша з 21 па 28 лютага

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Леніна, 20, тэл. 8 017 3970163 (экспурсінае бюро)

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- **Выстава абраза “Стрэнчанне” (сарадзіна XVIII ст.) з калекцыі Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь, прымержаваная да свята Стрэнчання Гасподняга. Да 21 лютага.**
- **Выстава “Літва Аляксандраў. Да 150-годдзя”. Да 23 лютага.**
- **Фотапраект “У свеце заапаветнай прыроды”.**
- **Да святкавання стагоддзя Дзяржаўнай прыродаахоўнай устаноў “Барэзніцкі біясферны запаведнік”. Да 24 лютага.**
- **Выстава “Сцяг Перамог”. Культурна-патрыятычны праект, прысвечаны 80-годдзю Перамогі і заканчэння Вайны Айчынай вайны. Да 24 лютага.**
- **Выстава “Страты і аяртанні. Ліс мастацкіх каштоўнасцей Дзяржаўнай карціннай галерэі. 1939—1957”, прымержаваная да 80-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў і 85-годдзя Нацыянальнага мастацкага музея. Да 2 сакавіка.**
- **Выстава “Рэсія — Беларусь. Спрыжанне лясам” Да 31 сакавіка.**
- **Экспурсіі “Самы-самы”. (6+)**
- **“Ягола колеру зямлі” (6+)**, “Казі Усходу” (10+)
- **“Міфы Старажытнай Грэцыі і Рыма” (10+)**
- **“Партрэты даўня мінулых пакаленняў”, (10+)**
- **“Пісьмо мучаня” (16+)**, “Жанчыны партрэт” (16+)
- **“Мінскі музей” (16+)**. Праводзіцца заўсёды.

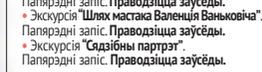
94110007771

МУЗЕЙ “ДОМ ВАНЬКОВИЧУ
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
1-Й ПАЛОВОЙ XIX СТ.”
г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а, тэл.: 8 017 3637796, 8 017 3588878

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- **Праграма “Кафляныя «люстэркі» шляхецкай сядзібы”. Праводзіцца заўсёды.**
- **Квэст “Тамніцы старажытнай сядзібы”.**
- **Партрэты запіс. Праводзіцца заўсёды.**
- **Квэст “Пошукі мінулага”. Праводзіцца заўсёды.**
- **Экспурсіі “Інтэр’ер шляхецкай сядзібы”.**
- **Партрэты запіс. Праводзіцца заўсёды.**
- **Экспурсіі “Шлях мастаца Ваваніла Ваньковіча”.**
- **Партрэты запіс. Праводзіцца заўсёды.**
- **Экспурсіі “Сядзібы партрэт”.**
- **Партрэты запіс. Праводзіцца заўсёды.**

94110007771

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
Мінскі р-н, Астрашыцка-Гарадзішчэ с/с, в. Акаліца, вул. Іванаваская, 176, тэл.: 8 017 5074468

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- **Выстава “Хронікі Музея Беларускага народнага мастацтва. 45 гадоў”, прымержаваная да 45-годдзя з дня адкрыцця філіяла для наведвальнікаў. Да 2 сакавіка.**
- **Батлейны спектакль “Праводзіцца заўсёды”.**
- **Майстар-клас “Саломаліценне”. Праводзіцца заўсёды.**
- **Майстар-клас “Полька-мотанга”. Праводзіцца заўсёды.**
- **Майстар-клас “Ткацтва”. Праводзіцца заўсёды.**

94110007771

У басконцасці

Пайшла з жонца Юлія Міхайлаўна Чурко — прафесар, доктар мастацтвазнаўства, заслужаны дзеяч мастацтва Беларусі, былая салістка балета нашага Вялікага тэатра.

Ёй было 88 гадоў — дзве васьмёркі, падобная да харэаграфічных піруэтаў, што выпісавалі, у паветры сімвал палвойнай басконцасці. Сапраўды, усё яе жыццё было звязана з балетам. Невпадкова яе апошняя

кніга, выданне якой літаральна супала са смерцю аўтара, так і называлася — “Маё жыццё ў харэаграфіі”. Хаця, калі разабрацца, гэта было не адно, а некалькі розных жыццяў, непарыўна звязаных адно з адным. Ленінградка, яна паспела выравацца з балкалы на апошнім цягніку. І ўжо тады, зусім маленькай дзяўчынкай, апынулася ў эвакуацыйным лагэры беларускімі дзецьмі культуры, бо зямлізнак народная артыстка Беларусі Аляксандра Нікалаева была яе роднай цёткай. Мінск пазней ператварыўся ў яе другую радзіму: тут яна

скаснчыла харэаграфічную вучэльню, танцавала на сцэне. Але ж гэта толькі першае жыццё Юліі Міхайлаўны. Другое — балетная крытыка, шматлікія газетныя артыкулы, што сталі вынікам завочнага навучання на факультэце журналістыкі БДУ. Так-так, Чурко была першай артысткай балета — не толькі ў нашай рэспубліцы — ва ўсім ССРСР, што скончыў ВНУ, атрымаўшы другую прафесію. Трэцім шыпальніцтвам стала даследаванне харэаграфіі ў розныя яе інастацы: ба роднай класіцы, народнага танца, дэрану і contemporary. У гэтым адталі-

наванні спадчыны Чурко — з добры дзесятак манатграфіі, безліч навуковых артыкулаў, вільныя архіўныя беларускіх фальклорных танцавальных запісы, назапішаныя цагам шматлікіх пасадка па краіне. І, вядома, пелдагачына дзейнасці: менавіта Юлія Чурко ставала ля вытокаў кафедры харэаграфіі ва Універсітэце культуры і мастацтваў і Акадэміі музыкі.

Наступнай засноўнай прафесійнай стала стварэнне дзібрата і непарэальна пастаноўка балета “Кругавер’я” у саўтартстве з Уладзімірам Івановым на музыку Алега Залтэнева ў

нашым Вялікім тэатры. А яшчэ адно жыццё — уласна пісьмённіцкае: апавяданні, апавесці, п’еса, раманы, што прагнаваюцца, быццам круты дотэктыў. Прычым усё творы — на харэаграфічную тэматыку, пра людзей мастацтва, напісаная біліскуым літаратурным стылем, з цікавымі пошукамі формы выкладання. Не губляючы гумару нават у самых складаных абставінах, яна жартавала, маўляў, на старонках кнігі можна прыдумляць новае балет, апісаць яго іпэзальна ўвасабленне, скласці на яго шэраг разнапланаваных рэ-

МАГІЛЁўСЬКІ АБЛАСНЫ ДРАМАТЫЧНЫ ТЭАТР

г. Магілёў, вул. Першамайская, 7, тэл.: 8 0222 656604 (каса), сайт: mdrama.by

- Камедыя **“Рамантыкі” (12+)**. 21 лютага ў 18.30.
- Музыкальная казка ў 1-й дзеі **“Дзюймовачка” (0+)**. 22 лютага ў 12.00.
- Класічная камедыя ў 2-х дзеях **“Лес” (12+)**. Прэ’мера. 22 лютага ў 18.30.
- Казка-фантастыка **“Іншапланеццяны” (0+)**. 23 лютага ў 12.00.
- Меладрама ў 2-х дзеях **“Апошні” (12+)**. 23 лютага ў 18.30.
- Містычны трылер, камедыя абсурду **“Гульцы”**. Прэ’мера. 25 лютага ў 18.30.
- Драма **“Калігула” (18+)**. 26 лютага ў 18.30.
- Кіч у 2-х дзеях **“Пікавая дама” (18+)**. Начны паказ і фотасат у дэкарацыях. 27 лютага ў 19.30.
- Трагікамедыя **“Мадам Рубінштэйн” (12+)**. Гастролі Магілёўскага абласнога тэатра драмы і камедыі імя В. Дуніна-Марцінкевіча. 28 лютага ў 18.30.

УНП 700184059

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай Камуны, 1, тэл.: 8 017 2431041 (каса), 8 017 3615493

- Балет у 3-х дзеях **“Дон Кіхот” (12+)**. 21 лютага ў 19.00.
- Канцэрт **“Імя – Каханне” (12+)**. Камерная зала імя Л. Александровскай. 21 лютага ў 19.30.
- Экскурсія **“Унікальны свет закулісы Вялікага тэатра Беларусі” (6+)**. 22 лютага ў 14.00, 26 лютага ў 15.30, 28 лютага ў 15.30.
- Вакальна-харэаграфічнае прадстаўленне на музыку беларускіх кампазітараў **“Патэтычны дзённік памяці” (12+)**. Прэ’мера. 22 лютага ў 18.00.
- Балет у 2-х дзеях **“Ілюзіі Каханьня” (16+)**. 23 лютага ў 18.00.
- Канцэрт **“Заўсёды ў маім сэрцы. Музыка Італіі, Іспаніі і Кубы” (12+)**. Вечары з “Серзнадай”. Камерная зала імя Л. Александровскай. 23 лютага ў 18.30.
- Опера (лірычныя сцэны) у 5-ці карцінах **“Яўген Анегін” (12+)**. 25 лютага ў 19.00.
- Балет у 3-х дзеях **“Карсар” (12+)**. 26 лютага ў 19.00.
- Опера ў 2-х дзеях **“Царская нявеста” (12+)**. 27 лютага ў 19.00.
- Балет у 2-х дзеях **“Танна Карэніна” (16+)**. 28 лютага ў 19.00.

УНП 191081322

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ТЭАТР ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Энгельса, 7, тэл.: 8 017 3654237, 8 017 3576627, пошта: kupalabitel@mail.ru

- Канцэрт у цэмы **“Вазьмі маё сэрца” (12+)**. Жывы гук. Імпрэза праводзіцца па вул. Валгаградскай, 35. 21 лютага ў 19.00.
- Спектакль **“Двор майго дзяцінства” (12+)**. Камерная сцэна. 21 лютага ў 19.00.
- Надзвычайна неверагоднае здарэнне ў 2-х дзеях **“Жаніцтва” (12+)**. Галоўная сцэна. 22 лютага ў 19.00.
- Канцэрт у цэмы **“Настрой у стылі rock” (18+)**. Жывы гук. Імпрэза праводзіцца па вул. Валгаградскай, 35. 22 лютага ў 19.00.
- Містычная легенда пра каханне ў 1-й дзеі **“Чорная панна Нясвіжа” (12+)**. Галоўная сцэна. 23 лютага ў 19.00.
- Канцэрт **“Музыка па-за часам” (6+)**. Нацыянальны акадэмічны канцэртны аркестр Беларусі імя М.Я. Фінберга. Жывы гук. Галоўная сцэна. 25 лютага ў 19.00.
- Імпрэза **“Музыка душы” (0+)**. Камінная зала. 26 лютага ў 19.00.
- Трагікамедыя **“Чакана гучна і да болю блізка” (16+)**. Камерная сцэна. 26 лютага ў 19.00.
- Камедыя ў 2-х дзеях **“Паўлінка” (12+)**. Галоўная сцэна. 27 лютага ў 19.00.
- Трагікамедыя **“Дзядзечкаў сон” (16+)**. Прэ’мера. Галоўная сцэна. 28 лютага ў 19.00.

УНП 100377901

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК “НЯСВІЖ”

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19, тэл.: 8 01770 20602, 8 01770 20660, 8 029 5518051, 8 029 1903149

Палацавы ансамбль

- Канцэртная праграма **“Ад сэрца да сэрца”**, прымеркаваная да Дня абаронаў Айчыны. Харавая музыка беларускіх, рускіх, замежных кампазітараў, апрацоўкі беларускіх народных песень. Тэатральная зала. 22 лютага ў 13.00.
- Экскурсія з элементамі анімацыі **“Тэатралізаваная сустрэча ў рыцарскіх традыцыях”**. 23 лютага ў 12.00.
- Экспазіцыйны праект **“Не пакідай мяне, мой светлы сум”** скульптураў Льва і Сяргея Гумлеўскіх. Вялікая выставачная зала. **Да 13 красавіка.**
- Міжнародны выставачны праект **“Castrum doloris. Пахавальны цырыманіял нясвіжскага двара”**. У складзе пастаяннай экспазіцыі.
- Квэст **“Палацавыя таямніцы”**.
- Виртуальныя выставы: **“Шлях да Перамогі. Вызваленне Беларусі”**, **“Ператвораны ў попел. Генацыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны”**, **“Нясвіж – здабытак сусветнай культуры”**, **“Разбураны след вайны ў архітэктуры Нясвіжа”**, **“Шэдэўры калекцыі і ўнікальныя артэфакты музея-запаведніка «Нясвіж»”**.
- Тэматычныя і аглядныя экскурсіі па гісторыка-архітэктурных помніках і ландшафтных парках Нясвіжа.
- Часовая экспазіцыя з фондаў музея да 120-годдзя з дня нараджэння **“Міхась Сеўрук. Дакрануцца да невядомага”**. Малая выставачная зала Палацавага ансамбля (вул. Замкавая, 2).

Адзел экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці

(г. Нясвіж, вул. Замкавая, 2а)
• Выстава мастакоў Наталлі Рауменка і Алены Карповіч **“2 Фарба 2”**. Да 16 сакавіка.

Ратуша

- Пастаянныя экспазіцыі
- **“Гарадское самакіраванне ў Нясвіжы ў XVIII – 1-й палове XIX ст.”**.
- Калекцыя гадзіннікаў XIX–XX стагоддзяў **“Культура часу”**. З фондаў музея-запаведніка.
- **Мерапрыемствы**
- Квэсты: **“Безаблічны артэфакт”**, **“Таямніцы страчанай карты”**, **“Карта сямі каралеўстваў”**, **“Музейны дэтэктыў”**, **“Музейнае расследаванне”**.
- Культурныя мерапрыемствы: **“Прыём у княгіні”**, **“Дзень нараджэння ў ратушы”** (група да 12 чалавек ад 6 да 11 гадоў).
- Сожна-ролевая развівальная праграма **“Школа шпіёнаў”** (да 25 чалавек).
- Гульня-знаёмства **“Музейка аб музеі”** (група да 25 чалавек ад 4 да 7 гадоў).
- Гульнявая праграма **“Выкрунтасы”** (група да 25 чалавек).

Падрабязнасці па тэлефонах 8 01770 20602, 8 01770 20660 або на сайце niasvizh.by.

УНП 600207920

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС “МІР”

г. п. Мір, Карэліцкі р-н, Гродзенская вобл., тэл.: 8 01596 36290, 8 01596 36270

- **Пастаянныя экспазіцыі.**
- Культурная акцыя **“Гаворым па-беларуску”**, прымеркаваная да Міжнароднага дня роднай мовы. 21 лютага.
- Выстава **“Мастак – Кніга – Тэкст”**. Творы сучасных мастакоў-графікаў з фондаў ДІАММЗ “Востраў-град Свіяжск”. **Да 23 лютага.**
- Тэматычная экскурсія **“Падарожжа ў часе”**. Тэматычная экскурсія для дзяцей малодшага школьнага ўзросту і сямейных груп па папярэдням запісе. Паўночны корпус. **Кожную суботу і нядзелю.**
- Экспазіцыя **“Арсенал: ваенная зброя ў гістарычным кантэксце”**. Сумесны праект з Гродзенскім дзяржаўным гісторыка-археалагічным музеем. Паўночны корпус. **Да 22 кастрычніка.**
- **Лекцыя-візуалізацыя. Кожную сераду і суботу.**
- Экспазіцыя **“Войны XX стагоддзя. Гета ў Мірскім замку”**.
- Аглядныя і тэматычныя экскурсіі.
- Экскурсіі з элементамі тэатралізацыі для дзяцей і дарослых.
- Экскурсіі для дзяцей **“Інтрыг Купідона”**.
- Сямейная квэст-экскурсія **“Легенды і паданні Мірскага замка”**.
- Музейныя заняткі для дзяцей сярэдняга школьнага ўзросту: **“Святоточная ства для князя па старадаўнім рэцэпце”**, **“Асаблівае жаночае касцюма XVIII ст.”**, **“Арганізацыя войска і вайсковая справа ВКЛ у XVI ст.”**, **“Печы з каробкавай кафлі XVI–XVII стст. у палацы князёў Радзівілаў”**.

УНП 590201541

БЕЛАРУСЬКІ ТЭАТР “ЛЯЛЬКА”

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2, тэл.: 8 0212 669077 (каса)

- Да дня роднай мовы. **“Да мяне прытулілася Слова”**. Песні, вершы, проза Волгі Русілікі і спектакль “Кацёл з каменчыкамі”. Глядзельная зала і фае тэатра. 21 лютага ў 18.00.
- Казка-гульня ў 1-й дзеі **“Прыгоды Калабка” (3+)**. Глядзельная зала. 22 лютага ў 11.00.
- Жарт у 2-х дзеях паводле беларускай народнай казкі **“Піліпка і Ведзьма” (5+)**. Глядзельная зала. 23 лютага ў 12.00.
- Вандроўка па чароўным свеце тэатра **“Кроплі лячальных таямніц” (12+)**. Фае тэатра. 27 лютага ў 18.00.

УНП 300001869

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ЦЭНТР СУЧАСНЫХ МАСТАЦТВАў РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Накрасава, 3, тэл.: 8 017 2350331, час працы: серада – нядзеля з 12.00 да 20.00

- Персанальная выстава Грэгара Данеляна **“Па алеі памяці...”**. Да 23 сакавіка.
- Выстава жывапісных работ Аляксандра Казлоўскага **“Вечнае быццё светабудовы”**. Да 23 сакавіка.
- Персанальная выстава Віктара Бутры **“Эфект назіральніка”**. Да 23 сакавіка.

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 47, тэл.: 8 017 2350332, 8 017 3990978, час працы: аўтар – нядзеля з 12.00 да 20.00

- Выставачны праект **“Мода. Паміж прыгажосцю і прымусам”**. Да 13 красавіка.

УНП 192545414

БЕЛАРУСЬКІ ДЗЯРЖАўНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8, тэл.: 8 017 2030792, 8 029 1440792

- **Пастаянныя экспазіцыі.**
- Часовая экспазіцыя **“Рарытэты музея”**, прысвечаная 80-й гадавіне Вялікай Айчыннай вайны.
- Часовая экспазіцыя **“Адзінай памяці верныя”**, прысвечаная 80-годдзю вызвалення Беларусі.

Падрабязнасці ў сацыяльных сетках і на сайце wamuseum.by.

УНП 100235472

МУЗЕЙ В.К. БЯЛЫНІЦКАГА-БІРУЛІ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37, тэл.: 8 0222 650203, 8 0222 658800

- **Пастаянныя экспазіцыі.**
  - Выстава **“Беларускі народны: код нацыянальнай якасці. Шэдэўры народных мастакоў са збору Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь”**. Больш за 30 твораў жывапісу, графікі, скульптуры. З 28 лютага па 4 мая.
  - Art-lectorium **“Зразумелае мастацтва”**. Праводзіцца заўсёды.
- Падрабязней на сайце artmuseum.by альбо па тэлефонах 8 0222 650203, 8 0222 658800.

УНП 100377771

Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь

аказвае фізічным і юрыдычным асобам паслугі па рэстаўрацыі і кансервацыі ікон, твораў выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Тэлефоны: **8 017 3970163, 8 025 6677819.**

УНП 100377771

КУЛЬТУРА

Сайт: kultura-info.by
E-mail: kim@kultura-info.by

ШТОЎДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ ГАЗЕТА, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА). Выдаецца на беларускай мове.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведччанне № 637, выданае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Выдавец — рэдакцыйна-выдавельная ўстанова “КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА”.

Дырэктар — КУЗНЯЦОВА Наталія Васільеўна.

Рэдакцыя газеты “Культура”: Тэлефон-факс: 8 017 2860797. Тэлефон-факс: 8 017 3345741. Бухгалтэрыя: 8 017 3345735. Рэкламны аддзел: 8 017 2860797.

Адрас рэдакцыі: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх.

Паліграфічны індэкс: 63875, 638752, 63879.

Камплект (газета “Культура” і часопіс “Мастацтва”): 63874, 638742 (зніжка 10 %).

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар, дату выдачы, кім і калі выданы, пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукапісы не рэзююцца і не вяртаюцца. Меркаванне аўтара можа не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.

Набыць газету ў Мінску можна ў крамах “Белдрук” на пр-це Незалежнасці, 48, і Пераможцаў, 5, на вул. Лабанка, 2, Валадарскага, 16, Няміга, 30, Леніна, 18, Максіма Багдановіча (ля прыпынку “С. м. «Няміга»”), у падземных пераходах на плошчы Перамогі і станцыі метро “Пятроўшчына”.

Падпісана ў друку 20.02.2025 у 16.00. Замова № 274. Наклад 4001.

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства “Выдавецтва «Беларускі Дом друку””. 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 79/1. ЛП № 3820000007667 ад 30.04.2004.

* “Культура”, 2025. Рознічны кошт — па дамоўленасці. * — матэрыял на правах рэкламы.